

Literatuur in de vreemdetalenles bevordert de leesvaardigheid

De leesvaardigheid schiet bij leerlingen in Nederland te kort, zo bleek uit internationaal onderzoek (PISA). Leerlingen vinden de taallessen vaak te saai. Maar wat gebeurt er met de taalvaardigheid van leerlingen als je meer literatuur aanbiedt in de lessen? En kun je al in de onderbouw in het vreemdetalenonderwijs literatuur inzetten? Uit onderzoek van Elisabeth Lehrner-te Lindert blijkt dat al in de onderbouw veel bereikt kan worden met literatuur.

Bij het schoolvak Duits, maar ook bij andere vreemde talen, is in de onderbouw weinig aandacht voor het lezen van literaire teksten. In het kader van dit promotieonderzoek is onderzocht of de leesvaardigheid én de literaire competenties van leerlingen vooruitgaan als het reguliere lesprogramma gedeeltelijk door een intensief literatuurprogramma vervangen wordt. Dit gebeurde in totaal twaalf havo 3- en vwo 3-klassen, aan totaal 12 scholen. Het doel van dit onderzoek was om na te gaan of het leesvaardigheidsonderwijs in de onderbouw gebaat is bij meer aandacht voor literatuur. Twee jaar lang namen telkens zes scholen aan het onderzoek deel, waardoor totaal zes klassen 3 havo en zes klassen 3 vwo onderzocht zijn. Per school was er een experimentele groep en een controlegroep. De experimentele groep voerde een intensief literatuurprogramma uit, de controlegroep volgde het reguliere lesprogramma.

Als het reguliere lesprogramma in het schoolvak Duits voor een derde door een intensief literatuurprogramma vervangen wordt gaat het tekstbegrip van alle leerlingen meer vooruit, zowel in havo als in vwo. Zowel laag- als hoogpresteerders hebben baat bij meer lessen met literatuur. Vooruitgang op het gebied van literaire competentie kon niet worden aangetoond, de effecten van het experiment zijn te subtiel.

Elisabeth Lehrner-te Lindert is lerarenopleider Duits aan de Chr. Hogeschool Windesheim in Zwolle. Zij ontwierp in samenwerking met de deelnemende docenten materiaal voor 30 lessen. In die lessenreeks staat niet alleen lezen centraal, maar worden ook productieve vaardigheden (spreken en schrijven) en idioomopdrachten ingezet. Leerlingen worden gestimuleerd om de verworven woordenschat uit de leesteksten bij verschillende opdrachten toe te passen.

Zowel de docenten als de leerlingen gaven aan dat ze het werken met literaire teksten als motiverend hebben ervaren. De leerlingen vonden de lessen creatiever en interessanter omdat ze in deze lessen met de Duitstalige cultuur, met verschillende tekstsoorten en met creatieve werkvormen

bezig waren. De docenten vinden meer didactische hulp en ondersteuning voor het inzetten van literaire teksten prettig.

Uit het vakdidactische onderzoek is gebleken dat het gebruik van allerlei literaire teksten (van songs tot en met jeugdboeken) zinvol is en dat creatieve werkvormen de leerlingen ertoe kunnen aanzetten om zich met literaire teksten bezig te houden. Deze inzichten zouden kunnen worden gebruikt om het vreemdetalenonderwijs te verbeteren en uit te breiden met doelen over het literaire leren.

Elisabeth Lehrner-te Lindert: Fremdsprachliches Lesen mit literarischen Texten. Zur Entwicklung von Leseverstehen und literarischer Kompetenz im DaF-Unterricht der niederländischen Sekundarstufe I. Berlin: Erich Schmidt Verlag 2020

Promotores: dr. E.W. van der Knaap en prof. dr. H.C.J. de Graaff

Promotie: 27 oktober om 11 uur, Universiteit Utrecht

De lessenreeks is beschikbaar bij de uitgeverij Malmberg: <https://www.malmberg.nl/voortgezet-onderwijs/methodes/talen/duits.htm>. Voor het opvragen van extra informatie kan contact worden opgenomen met Marlou Lauwen: marlou.lauwen@malmberg.nl.